

Το κείμενο γράφτηκε από τον Γιώργο Α. Μαγκάκη στις φυλακές του Κορυδαλλού το Φεβρουάριο του 1971 και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στην Αμερική, στο Atlantic Monthly Review και ύστερα στους Times της Νέας Υόρκης, στους Times του Λονδίνου και στην γερμανική Zeit. Το δημοσίευσαν εφημερίδες και περιοδικά στην Ευρώπη, στη Λατινική Αμερική, στην Αφρική και στην Ιαπωνία. Εξ' άλλου, η οργάνωση «Διεθνής Αμνηστία» το τύπωσε σε πολλές γλώσσες και διαθέτει τις εισπράξεις από την πώλησή του για τους πολιτικούς κρατούμενους όλου του κόσμου. Τέλος, απόσπασμα από το κείμενο αυτό διαβάστηκε από το Σερ Λώρενς Ολίβιε στην τελετή που έγινε για την ένταξη της Αγγλίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στα ελληνικά δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1971 από τον ελληνικό αντιστασιακό εκδοτικό οίκο στη Δυτική Γερμανία «Attica-Press Verlag» με πρόλογο του Γιάγκου Πεσμαζόγλου. Στην Ελλάδα εκδόθηκε αργότερα.

Διάλεξα τα 2 παρακάτω αποσπάσματα καθώς στο μυαλό των Ελλήνων δημοκρατών σοσιαλιστών η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας ήταν πάντοτε μακρόπνοη στρατηγική επιλογή, σαν πεδίο περαιτέρω ανάπτυξης του Ελληνισμού και ποτέ δεν είδαμε την Ε.Ο.Κ και μετά την Ε.Ε. ούτε σαν «αγελάδα για άρμεγμα», ούτε σαν «αναγκαίο κακό» και βέβαια ούτε «σαν ίδιο συνδικάτο με το ΝΑΤΟ»

Μέσα από την φυλακή του, ο Έλληνας δημοκράτης σοσιαλιστής στρέφει το μυαλό του στην Ευρώπη και, εκτός από την προσμονή βοήθειας, προχωρά, αρκετά προφητικά, και σε σκέψεις για το μέλλον. Αυτά δηλαδή που ζούμε σήμερα.

«Νιώθουμε πολύ Ευρωπαίοι. Αυτή η συναίσθηση δεν πηγάζει πρωταρχικά από πολιτικές σκέψεις, όσο κι αν καταλήγει βέβαια να γίνεται βασική πολιτική θέση. Πηγάζει από την αμεσότητα που αποκτήσανε πάλι πολύ έντονα με τη δικτατορία τα πολιτιστικά μας βιώματα. Αυτά τα νοήματα που ζούμε και που μας κάνουν ν' αντέχουμε τούτες τις μέρες και τις νύχτες μας δεν είναι ευτυχώς μονάχα δικά μας. Τα μοιραζόμαστε με το λαό της Ευρώπης. Ναι, τον έναν λαό της Ευρώπης.

Εμείς μέσα από τη φυλακή μας μπορούμε να το πούμε αυτό με αληθινή σοβαρότητα. Η οδύνη μάς κάνει να βλέπουμε την ουσία και να τη λέμε απλά. Βλέπουμε μόνο το νόημα και όχι τα ανόητα σύνορα, τους μικρόψυχους ανταγωνισμούς και τις αβάσιμες πια επιφυλάξεις. Εμείς βλέπουμε απλά σαν λαός τον έναν εαυτό μας. Μοιάζει παράδοξο, αλλά βέβαια μόνο στην πρώτη ματιά, πόσο έντονα ένιωσε ο Έλληνας πως είναι Ευρωπαίος από την πρώτη κιόλας μέρα της δικτατορίας. Η ταπείνωση κάνει πιο συνειδητές αυτές τις αξίες της ζωής μας που προσβάλλονται. Οι δικές μας είναι οι αξίες της Ευρώπης. Όλοι μαζί τις φτιάξαμε. Νιώσαμε αυθόρμητα πως κανένας άλλος δεν θα καταλάβαινε με το δικό μας ακριβώς τρόπο το δράμα που άρχιζε στον τόπο μας όσο ο Ευρωπαίος. Κι έτσι ήτανε. Το βλέμμα της απόγνωσης μας γύρισε στην Ευρώπη κι ο λαός της δεν μας άφησε ανθρώπινα μόνους. Τώρα όλοι εμείς που έτυχε να διανύουμε αυτόν το μαρτυρικό δρόμο της αιχμαλωσίας στις φυλακές της δικτατορίας λέμε Ευρώπη και εννοούμε Πατρίδα.

Εννοούμε ακριβώς αυτήν τη βαθιά σύνθεση από ιστορικά βιώματα, πολιτιστικά νοήματα και ανθρώπινη αλληλεγγύη που ονομάζομε «πατρίδα». Πιάνομε τα κάγκελα στο μικρό μας παράθυρο, κοιτάμε έξω και σκεπτόμαστε τους άλλους ανθρώπους, αυτούς τους μυριάδες ανθρώπους που περπατάνε στους δρόμους και που αν μας έβλεπαν, θα μας έγνεφαν. Τότε το βλέμμα της σκέψης μας αγκαλιάζει ολόκληρη την Ευρώπη. Γιατί σ' αυτήν είναι οι δικοί μας, αυτοί που θα μας γνέφανε. Μας κλείσανε οι κυνηγοί κεφαλών σ' αυτόν τον τόσο στενό χώρο για να στεγνώσουμε και να σμικρύνουμε σαν εκείνα τα ανατριχιαστικά ανθρώπινα κεφάλια που είναι τα τρόπαιά τους. Μα η χώρα μας πλάτυνε, έγινε μια ολάκερη ήπειρος. Μας έχουσε απομονωμένους για να καταντήσουμε μόνοι κι έρημοι, χαμένοι μέσα σε μια ολότελα ατομική μοίρα. Μα εμείς ζούμε μέσα στην τεράστια

ανθρώπινη αγκαλιά της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης. Η βία τους είναι ανίσχυρη μπροστά στο νόημά μας.»

.....

«Είμαστε ένας ένας κλεισμένοι στα κελιά μας. Από μια άποψη τα πιο αδύναμα πλάσματα. Μπορούν να μας κάνουν ότι θέλουν. Εκεί που κάθεσαι έρχονται, σε παίρνουν και σε πάνε, χωρίς να ξέρεις που, σε άλλη φυλακή, στην άλλη άκρη. Αν δεν μας φοβόντουσαν τόσο, θα 'λεγα ότι είμαστε γι' αυτούς πράγματα. Ο φόβος όμως που μας έχουμε διατηρεί την ανθρώπινή μας υπόσταση και στα μάτια τους. Αυτά λοιπόν τα πιο αδύναμα πλάσματα άλλο δεν σκέπτονται παρά τη μοίρα του κόσμου. Όταν μας βγάζουνε από τα κελιά και βλεπόμαστε, γι' αυτήν μιλάμε. Αυτή η έγνοια μας. Ξέρουμε κι εμείς μαζί με τόσους τι είναι η λαχτάρα της λευτεριάς που σπαρταράει στον κόσμο. Και βλέπουμε πια καθαρά τους εχθρούς της. Τρέμουμε για την τύχη της χώρας μας, που τη λέμε Ευρώπη. Γιατί ξέρουμε πως σ' αυτήν κρατιέται η ελπίδα και πως γι' αυτόν το λόγο απειλείται. Είναι πολύ επικίνδυνο να συντηρείς την ελπίδα του ανθρώπου. Της Ελλάδας η υποδούλωση τι άλλο νόημα έχει; Φτιάξανε προγεφύρωμα. Άλλο ένα δίπλα σ' εκείνα της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Φοβούνται την Ευρώπη. Αυτήν την βασανισμένη νερομάνα ιδεών. Στα παμπάλαια χώματά της υπάρχουνε πάντα οι σπόροι τους. Οι απλοί της άνθρωποι τους συντηρούνε μέσα στον κόρφο τους μ' αυτήν την τόσο αυτονόητη εδώ ανησυχία του πνεύματος. Σωστά την φοβούνται οι δήθεν πάμπλουτοι και πάνοπλοι. Εδώ, όταν λέμε για άνθρωπο, καταλαβαίνουμε νόημα. Αυτό που τον κάνει να είναι το μέτρο για όλα τα πράγματα. Αυτή η πιο παλιά, η πιο σοφή και η πιο εκρηκτική μας σκέψη. Γι' αυτήν τη σκέψη φοβούνται την Ευρώπη. Ξέρουνε πως κάποτε αναπόφευκτα θα παίξει το ρόλο της. Έτσι κι εμείς φοβόμαστε σήμερα γι' αυτήν. Αυτήν έχουμε έγνοια. Εμείς τα πιο αδύναμα πλάσματα. Κι όμως αυτό δεν είναι καθόλου αστείο.»